

POSITION PAPER VOOR RONDETAfelGESPReK KRW 1 JUNI 2023

Verbetering en stagnatie

Waterschappen en andere partijen investeerden de afgelopen jaren veel in het verbeteren van de waterkwaliteit. Ten opzichte van 30 á 40 jaar geleden gaat het de goede kant op: in veel wateren herstelt de visstand zich en kan er veilig worden gezwommen.

Maar er zijn zorgen want de verbeteringen gaan langzaam. Nederland is een land met veel water, veel functies en een intensief grondgebruik. Dat zorgt voor een hoge milieu- en gebruiksdruk, ook op dat water. Ook trekt klimaatverandering, met zware regenval en langdurige hitte en droogte, een steeds zwaardere wissel op de waterkwaliteit.

VOORKOM VASTLOPEN - SAMENWERKEN CRUCIAAL

Waterschappen werken hard om de KRW-doelen te halen, maar kunnen dit niet alleen. Ook de industrie, landbouw, ministeries en inwoners zijn aan zet. Al ingezette maatregelen vragen daarnaast tijd voor de effecten zichtbaar op de waterkwaliteit zichtbaar worden. Dit komt doordat de aanwezigheid van voedingsstoffen in water en bodem nog lang na-ijlt.

LANDBOUW

Nutriënten (stikstof en fosfor) en gewasbeschermingsmiddelen zijn de voornaamste probleemstoffen. Neem zoveel mogelijk maatregelen over meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen op in landelijke wetgeving en beleid. Waterschappen werken samen met de agrarische sector (Deltaplan Agrarisch Waterbeheer of Maatwerk aanpak) aan het verbeteren van de waterkwaliteit en -kwantiteit én een perspectiefvolle agrarische bedrijfsvoering. Grijp het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) aan om waterkwaliteit te verbeteren. Naast landelijke regie ligt hier ook een verantwoordelijkheid voor regionale bestuurders (waterschappen en provincies) om in de regionale plannen een stevig pakket maatregelen op te nemen.

OVERHEID, INDUSTRIE, INWONERS

Waterschappen zuiveren het rioolwater steeds duurzamer en efficiënter, maar zien ook steeds meer schadelijke stoffen terug in het water: pfas, plastics, maar ook veel medicijnresten en cosmetica.

Wereldwijd wordt elke 1.4 seconden een nieuwe chemische stof geregistreerd. Er verschijnen zo meer dan 20 miljoen nieuwe chemische stoffen per jaar. Veel van die stoffen eindigen vroeg of laat in water of bodem.

Belangrijkste principe voor de waterschappen: leg de verantwoordelijkheid voor vervuilende stoffen bij de producent. Dus: de vervuiler betaalt. De waterschappen pleiten voor een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor medicijnfabrikanten en chemische industrie. Daarmee worden de verantwoordelijkheid en de kosten voor het voorkomen van milieuschade neergelegd bij de producent van stoffen. Voor de waterschappen is dit een universeel principe dat voor alle stoffen moet gelden.

WAT DOEN DE WATERSCHAPPEN ZELF?

Handen uit de mouwen

De waterschappen nemen allerlei maatregelen vanuit de opgestelde Stroomgebiedbeheerplannen. Zoals aanleg van vistrappen, natuurvriendelijke oevers, hermeanderen van beken en herstel van natuurlijke grondwaterstromen.

Daarnaast investeren we in betere en efficiëntere zuivering (en idealiter terugwinning van grondstoffen en energie) op de zuiveringsinstallaties van stoffen die in het rioolwater belanden.

Ook investeren we in gedegen samenwerking en kennisopbouw in de keten van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Om zo meer inzicht, grip en regie te krijgen aan de voorkant op milieuvervuilende stoffen. En zorgen we met oog op zeer zorgwekkende stoffen dat onze eigen vergunningen voor directe lozingen actueel zijn. Ook monitoren we of de waterkwaliteit van het oppervlaktewater voldoet aan de gestelde doelen.

Signaleren en adviseren

Waterschappen hebben bij uitstek de expertise en inzicht in toestand van én maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit. We beschikken over gebiedskennis, vaak tot in de haarvaten van het systeem. We brengen de problemen zo goed mogelijk in kaart, signaleren waar uitdagingen liggen, benoemen waar absoluut grotere stappen nodig zijn.

Waterschappen kunnen samen met de andere regionale overheden door hun gebiedskennis adviseren welke maatregelen de landbouwsector en de industrie kunnen nemen om de waterkwaliteit te verbeteren. De minister van LNV is verantwoordelijk voor het vaststellen van het mestbeleid, voor het waterkwaliteitsbeleid is dat de minister van IenW. Bij onvoldoende waterkwaliteitsverbetering hebben waterschappen na inwerkingtreden van de Omgevingswet zelf ook instrumenten om maatregelen te laten nemen.